

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳԱԶԱԳԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳԱԶԱԳԱԿԱՆ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 օգոստոս-1919 յուլիս) բաժնորդացինն է 20 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԿ: Ամսական բաժնորդացինն է 2 ֆրանկ. թիւերի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ դրամ չի պահանջուի: M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԳ. ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 41

1919 ՄԱՅԻՍ 14 ԴՆ.
(Հ. Տ. 1919 Մայիս 1)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 տանգիմ կարծէ: Է զիտագիրը 2 տանգիմ: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Վերջին հիգ մը. — Գիւրտերը կը դաւադրեն Հայաստանի մէջ. — Երիտասարդ թիւերը կը գործունէութիւնը. — Թիւերը անհայտնութիւնը Հայկական խորհրդարանին. — Օրիորդ Արշալոյս Մարտիկանեան եւ ամերիկացի գաղութը. — Մեր օրերը համար. — Ուղղութիւն. — Խաղաղութեան դաշնագիրը Գերմանիայի հետ. — Դէպի խաղաղութիւն. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՎԵՐՋԻՆ ՃԻԴ ՄԷ

Գերմանիա ներկայացու Վէրտայի դատաւարներուն առջև և ընդունեց իր պարտութեան նուիրագործութիւնը: Աւստրիական վերջ կարգը կուգայ Թիւրքիային որոշ քանակէն պիտի լոյս աշխարհ գայ Հայաստանի հարցը: Մէկ քանի շաբթուայ խնդիր է այս:

Ամէն բան լինիցած է րոտով մէկ կողմ չբաշխինք բազմին թողով մեր ճակատագիրը: Եթէ նոյն իսկ Դաշնակիցները ցարգ իրենց մէջ կարգադրած ըլլան Թիւրքիայի խնդիրը, կրնան մինչև վերջին րոպէն նոր փոփոխումներ մտցնել պայմանագրին մէջ. ուրիշ մեր դատի լիակատար լուծման և մեր սրբազան իրաւունքներու ու արդարութեան հատուցման վրայ աւելի ևս հաստատ ըլլալու համար վերջին ճիգ մ'ալ գործենք և մեր միահամուռ կամքը ցոյց տանք Դաշնակիցներու մօտ:

Անտարակոյս Վէրտայի արգարաւ դաշնակցը չպիտի զլանան մեր իրաւունքը, բայց Հայաստանի սահմաններուն և անկախութեան կերպի մասին անորոշ ու պզտոր ամպեր կը պտտորին քաղաքական հորիզոնին վրայ:

Մեր ջանքը պէտք է կեդրոնանայ այդ մշտն ցրուել տալու գործին վրայ:

Նախ՝ մենք մեր դատի փաստաբանութիւնը նպատակադարձ կերպով պէտք է կատարենք. իրաւ է որ արդարութիւնը մեր զօրաւոր

նեցուկը պէտք է ըլլայ, բայց քաղաքական աշխարհի մէջ անոր արժէքը անուանական պիտակէ մը անդին չանցնիր շատ անգամ. ինքն գիրը չահեքու համաձայնութեան վրայ է:

Դաշնակիցները պէտք է համոզուին որ Սե Ծովէն մինչև Միջերկրական անկախ և զօրաւոր Հայաստանի մը կազմութեամբ ապագայ ընդհանուր խաղաղութեան համար մեծ բարիք մը ընձեռուած կըլլայ. այդ պէտքերը բերու գրգռած համարման կան մոլեռանդութեան վրասակարհոտանքը կունենայ իր սահմաններու վրայ թուար մը, ինչ որ նուազ կարևոր չէ Սե Ծովի և Ֆրանսիայի նման գաղթային պատմութիւններու համար: Այսպէս, Հայաստան իբր քրիստոնեայ պետութիւն՝ կը դառնայ միջնաբերդ մը, պատուար մը թիւրք նենգամիտ գրգռութեանց դէմ:

Յետոյ՝ քանի որ ստիպուած ենք օտարներէն սպասել մեր արդարութիւնը, պէտք է ջանանք անոնց բերնով իսկ պահանջել մեր իրաւունքը:

Այս տեսակէտէն շատ գովելի ոգեւորութեան մը մէջ կը գտնուին Ամերիկահայերը, Ամերիկացի բարձրատիճան անձնաւորութիւններ ան. կեղծ համոզուած անկախ Հայաստանի մը օգուտներուն վրայ, կը դիմեն փարիզ նախագահ Ուիլսոնի և ուրիշ պաշտօնական անձնաւորութիւններու և կը պահանջեն Հայաստանի կատարեալ անկախութիւնը ծովէ ծով, ինչ որ իր որոշ ազդեցութիւնը կըրնայ ունենայ:

Մենք Ֆրանսահայերս ուշ մնացած չենք արգեօք այդ ուղղութեամբ աշխատանքներու մէջ:

Ի հարկէ Ազգային Պատուիրակութիւնը արթուն կը հսկէ մեր դատի վրայ և հարկ եղածը չլքաւ. նոր այս վերջին քառորդին մէջ վերջին ճիգ մըն ալ գլուխ հանելու ի խնդիր Հայաստանի միացած անկախութեան: Որպէսզի անոր գործը զիւրանայ, հայ գաղութները ևս իրենց կարգին պէտք է ոյժ տան

մեր իրաւունքին և եթէ կարելի է Ֆրանսացի և անգլիացի բարձրաստիճան անձներու և մարմիններու բերնով պատգամեն այդ սրբազան իրաւունքը և Հայաստանի ընդարձակ անկախութեամբ իրենց ունենալիք առաւելութիւնները և շահերը:

Իսկ ասոնցմէ դուրս՝ հայ ժողովուրդի փոքրամասնութեան խնդիրը այնպիսի փոքրագի և ոչորմելի առարկութիւն մ'է որ լուրջ քննադատութեան մը իսկ չկրնար դիմանալ, մանաւանդ նոր ազատագրուող ազգերու տեսակէտէն:

Թիւրքերը իրենց վերջին յուսահատական ճիգերը կը թափեն. մենք կրնանք գործնականապէս արժանի պատասխանը տալ իրենց զրպարտութիւններուն և շնական խաբարայութիւններուն. ցոյց տալով իրենց և մեր բարեկամներուն թէ Հայր գիտէ նաև տուրք և կորովի ըլլալ մտքի և դիւանագիտութեան պայքարին մէջ:

Պէտք է պայքարինք մինչև վերջին րոպէն և այս կըլլայ միահամուռ կամեցողութեամբ, եռանդով, հաւատքով և համբաշխութեամբ:

Թ. ԵՂՆԵՆԻ

ՔԻԻՐՏԵՐԸ ԿԸ ԴԱԻՄԴԵՆ ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՄԷ:

«Փարիզի Հայ Տեղեկատու Պիւր»-ն զրկած է մեզ մայիս 7 եւ 9 թուականով հետեւեալ գեկոյցները:

«Հաւագոյն աղբիւրներէ առնուած ամենալիւրջին լուրերին համեմատ, Քիւրտերը տեղւոյս գործունէութիւն մը ցոյց կուտան Պարսկաստանի եւ Կովկասի սահմանագիծներին վրայ ուրկէ դէպի Հայաստան կը գաղթեն, մէկ տեսակէտով՝ հայկական հողին վրայ քրդական մեծամասնութիւն մը գոյացնելու նպատակով եւ ուրիշ տեսակէտով մ'ալ՝ Կովկաս եւ Պարսկաստան ապաստանած հազար հազարաւոր Հայերին իրենց հայրենի տուններ վերադարձը արգելելու համար, մահ սպառնալով անոնց:

Այդ դաւադրութիւնը նիւթած է երիտասարդ-թիւրք գոմիւնէն որ կը փորձէ անգամ մ'ալ գծտեցնել Հայերը Քիւրտերին հետ որպէսզի օգտուի անոնց հաւատարմութիւններէն: Այդ շարժումը

կազմակերպած է եւ կը վարէ Վանի եւ Մուսուլի նախկին վայի Հայտար պէկ, արքանեակն ու մեղսակիցը Վանի, Մուշի եւ Սասունի սոսկալի կոտորածներին կազմակերպիչ եւ պատասխանատու տըխրայիշատակ ձէվոնթ պէկի որ բանտարկուած է այժմ Կ.պօլսի մէջ: Իրեն կաշակցին շատ ազդեցիկ քիւրտ ցեղապետներ, Սոգի աղա եւ Սէիտ Թամա, որոնք կը գտնուին այժմ Պարսկաստան ուր Քիւրտերին կը մղեն երծայ Հայաստան տեղաւորուելու:

Արդէն ձէվոնթ ցեղը, որ 1.000 ընտանիք կը հաշուուի եւ որ Պարսկաստանի ու Կովկասի սահմանագիծներին վրայ վրանարնակ էր, գնացած տեղաւորուած է Վանի նահանգին մէջ ուր գրաւած է Հայոց ձորի Հայերին քած գիւղերը: Արդէն Այսնդի (Պարսկաստան) երկրամասի Արուստայի ցեղը գնացած տեղաւորուած է Վանի նահանգի Արճակ եւ Խարակոնի գիւղերին մէջ:

Մամաշի ցեղէն համբաւաւոր Սմիւն, Տիւմաշի երկրամասի Հայերի եւ Նեստուրականների կոտորածներին կազմակերպիչը, Կարապի ցեղէն 1000 ընտանիքների գլուխն անցած եւ համբաւ ելած է դէպի Վան:

Եւ Կ.պօլսին է որ այս բոլոր աշխատանքը կը վարէ եւ կառավարող է ու Կ.պօլսէն է որ մանրամասն հրահանգներ կը ղրկուին քիւրտ ցեղապետներին, երկարօրէն խորհուած ամբողջական ծրագրի մը համեմատ, Հայաստանի մէջ խաւերի արուեստական մեծամասնութիւն մը ստեղծելու եւ հարկը հազարաւոր Հայերի իրենց հայրենի տուններ վերադարձը արգելելու համար:

Եւ երիտասարդ թիւրք գոմիւնէն կրնայ յաջողիլ իր այդ կրկին նպատակներին մէջ եթէ Դաշնակիցները շուտով արգելք մը չդնեն ատոր:

Փարիզ, 7 մայիս 1919

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ-ԹԻԻՐԵՐԻ ԳՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ժընէվէն կը հաղորդեն.

«... Այստեղի լաւատեղեկ թիւրքերը կըսեն որ Թայէթ կը գտնուի Միւնիխ մէջ իր Կ.պօլսի ինքնիշխանական ընկերներ Ազմի, Պէտրի, ձէմալ, Տօթ. Նազիմ եւ ուրիշ 50ի չափ ինքնիշխանական գլխաւորներին հետ մէկտեղ: Պոլշէվիկ Գերմանների հետ կաշխատանքին պոլշէվիկ տարածելու խլամ բոլոր երկիրներին եւ գլխաւորապէս թիւրքիայի մէջ: Իրենց նպատակը պարզ է. ամենուրեք պոլշէվիկ մանուս տակ խռովութիւններ գրգռել որպէս զի, եթէ կարելի է, նորէն անցնին իշխանութեան գլուխ եւ քրիստոնեայները սպաննեն թիւրքիայի մէջ

Թայեան եւ ընկերութիւնը տակաւին
Թիւրքական նահանգներին մէջ գտնուող
իւրօրինակականներին միջոցով յաւ գնուած
մեծ հրոսակաւները կը կազմեն չեմէն-
րէ եւ դասակարգ թիւերը զննորներէ, ըս-
պանելու համար Հայերը եւ Յոյները
Բայց խաղը ծածկելու համար սովորե-
անունը կուտան ատոնց:

Վերջերս Պալի Պազէ) մէջ Գերման-
ները եւ Թիւրքերը հաւաքոյթ մը եղաւ
պայքովի շարժումին համար Թիւրքիայի
եւ համաձայնական երկիրներին մէջ: Ար-
դէն 2 տարի կայ որ Պրէս-Լիդուքին
մէջ Գերմանները եւ Լէնինի պայքովի
ներկայացուցիչներին միջեւ խաղաղու-
թեան ստորագրուած ժամանակ Թայեան
ուսումնասիրեց պայքովի խնդիրը պո-
շէվիզներին դիմելով եւ հասկցաւ որ կը
նար անկէ մեծ օգուտ քաղել:

Պէտք է թիւրքական դեպքանտունը
ժողովատեղի մը դարձած է Թիւրք եւ
գերման պայքովի տարածման համար:
Պէտք է, Միւնիխի եւ Պրէսլի միջեւ
Թիւրքերի շարունակական երեւելի մը
կայ: Վերջերս Քէմալ փաշա Պէտք եւ
հրահանգներ քերելու համար:

Ինչպէս կը տեսնենք, իմ իմաստական
Թիւրքերը անգործ չեն կեցած, ընդհա-
կառակ ըստ թան մէջ մեծ գործունէու-
թիւն մը կը կատարեն խռովութիւններ
գրգռելու համար ամենուրեք: Ասիկա
իրենց միակ յայն է իւրօրինակ համար
այն փորձերով որ կազմուած Թիւրքիային
իր անդամատուութիւնը եւ կը յուսան
յաջողի: Այստեղի իմ իմաստականները
շատ ցանկ են խաղաղական խորհրդածո-
ղովին մէջ պատմած խաղաղական եւ ձա-
փողական միջադէպէն:

Թիւրքիայի մէջ խռովութիւններէն եւ
Քիւրտանայի մէջ ու եւրոպացիներին կո-
տորածներէն խուսափելու միակ արմա-
տական միջոցն է քանաւորելով Թէ՛ Կ.պոլ-
սի եւ Թէ՛ գաւառների իմ իմաստական
գոմիւնէի բոլոր անդամները Պէտք է
գանձեց քանաւորելով ոչ Թէ՛ Թիւրքական
քանաւորելով մէջ, այլ Կ.պոլսի գտնուող
մարտամարտի մը վրայ կամ աքսորել զս-
նոնք Մարմա: Քանի որ Գաշնակիցները
շարունակեն իրենց Թոյլ եւ անուշ քաղա-
քականութիւնը, խռովութիւնները երկու
պիտի լինի միշտ: Եւ Թէ՛ հանդարտութիւն
կուզուի Թիւրքիայի մէջ, պէտք է ազդու
կերպով գործել: այդ միակ միջոցն է որ
կը յաջողի Թիւրքերին հետ վարուելու
մէջ:

Շէրիֆ փաշա երկուսի խաղ կը խա-
ղայ: յայտարարեց Թէ ինք Թիւրք չէ այլ
Քիւրտ է, Թէ պիտի աշխատի Քիւրտիս-
տանի համար, Թէ Թիւրքիայի գործերը
այ չեն հետաքրքրել իրեն, Բայց ձեռքի
տակէ կը հրատարակէ Փարիզի մէջ,
Գաշնակիցների կեդրոնի մը մէջ, Յոյնե-
րին եւ Հայերին դէմ տեղադրելով: Ժը-
նէվի իմ իմաստականների Թիւրքական
բորքականութիւնը անագործակալ դարձած է:

«Գրիպին աը Ժընէվի»-ի ապրիլ
27ի թուին մէջ կը կարգանք:

Մասնաւոր ազդելի մը կիմանանք Թէ
արտասահման գտնուող իմ իմաստական
միջակայքերին մէջ պայքովի գոյնի տակ
Երիտասարդ Թիւրքական շարժում մը
կը ծրագրուի: Միւնիխի եւ Յաւաքի-
մուի միջեւ գոմիւնէի շատ մը պատուիրակ-
ներ անդադար կուզան Սիւիս, Գոստան-
սի ճանապարհով, եւ կը համախմբուին
ընդհանրապէս Պէտքի մէջ ունկէ կը վա-
րեն այդ շարժումը:

Միւս կողմէ, Լիմէր փաշա կը գտնուի
եղբոր պէմ Միւնիխի մէջ Սպարդաքի
սեան գնահատական խմբի մը գլուխը եւ
իր ընկերակից ձեռնալ Համպուրկի մէջ
նոյնպիսի խմբի մը գլուխը: Իսկ Թայեան

կը վարէ եղբոր ամբողջ շարժումը իր
ընտանեակային որ Պէրլինի շրջակայքը բու-
ժարան մ'է:

Փարիզ, 9 մայիս 1919

ԹԻՒՐԿԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ

(սեփական Թիւրքականութիւն)

Երեւան, 28 մարտ

Հայաստանի Հանրապետութեան
սահմաններուն մէջ գտնուող Արեւմտ
տաճայեան հանրային կեանքը հե-
տըզհետէ կը մտնէ բնական ճամ-
բու մէջ, Տիգրիսի նեցաւ երեանի մէջ
Արեւմտաճայեան համագումարը, որ
ներգալով, զինուորութեան պարե
նաւորման եւ մարմիններու կազմու-
թեան մասին կարեւոր վճիռներ տա-
լէն յետոյ, բանակցութեան մաս
Հանրապետական կառավարութեան
հետ իր գործած մասնակցութիւնը
բերելու պետութեան կազմութեան
աշխատանքին մէջ, Երկար խորհրդ-
դակցութիւններէ յետոյ, համաձայ-
նութիւն գոյացաւ կառավարութեան
եւ Արեւմտաճայ խորհրդին միջև, որով
12 պատգամաւորներ Արեւմտաճայ-
բու կողմէ պիտի մասնակցին հանրա-
պետական խորհրդարանին: Այդ 12
պատգամաւորները արդէն ընտրուած
են եւ խորհրդարանը շուտով պիտի
հրաւիրէ զանոնք մասնակցելու նիս-
տերուն: Այսպէս երկու հայկական
հատուածներուն պետական կեանքի
մէջ համագործակցութեան առաջին
եւ կարեւոր քայլը առնուած պէտք է
նկատուի:

(Ճակատամարտ)

ՃԱԿԱՍՏԱՄԱՐՏ

Օրաթերթ

Բարբարոս Թիւրք դահիճների ձեռքով
հայապատուութեան գոմուած ԱՋԱՍՏԱՄԱՐՏ
լրագրի ընթերցողները կրնան գէթ միւս-
թարուել, իմանալով որ անոր անիւններէն
վերածնած է այժմ ՃԱԿԱՍՏԱՄԱՐՏ լրա-
գիրը: «Ճակատամարտ» ժառանգած է
իր ծնողների կորուլն ու գաղափարները
եւ կը շարունակէ անոնց կտակած ազա-
տամարտը:

Բաժնորդագին արտասահմանի համար
տարեկան 280 ֆր. վեցամսայ 140 ֆր.:

Հասցէն «Djagatamar» Journal ar-
menien, Rue Cabristan N. 37. Pera.
Constantinople.

(Poste militaire française)

ՕՐԻՈՐԴ ԱՐԵՎԱՆՑՍ ՄԱՐՏԻԿԱՆԵԱՆ ԵՒ ՍՄԵՐԻԿԱՆԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹԸ

Սան Ֆրանսիսքո (Գալ.), 15/4/19

Գաղափարաբոյ համայնքներու մէջ
գերմարդկային անյողողոյ ճիգերով սրտա-
պնդուած, բնատոգիկ բարձր բարոյականի
մը բնագոյման քաջութեամբ ճողոպրած եւ
վերջի վերջոյ յայտնուող Արեւմտեանի ա-
փերը հաւած այս Հայ ազգիկը, կարծես
բու չհամարելով իրեն ընկած բաղաբաժնի
ծանր լուծը հայրենիքին մէջ, այստեղ ալ
իր ամբողջ ժամանակը եւ ջանքը ի

սպաս դրաւ Հայ փախստականաց նպաս-
տող Ամերիկեան Ընկերութեան, ստանա-
նելով չընկալուելով մէջ դերասա-
նուէլոյ մը յատուկ դժուարին դերը:
Դժուարին կրանք, որովհետեւ այս հայ
ազգիկը մեծցած էր իր ընտանեկան վա-
ռարանին բոլորտիքը, եւ տեղեակ ու ծա-
նօթ չէր ոչ ամերիկեան լեզուին եւ ոչ ալ
չընկալուելով մը յատուկ շարժումնե-
րուն:

Թէեւ Ամերիկեան հարուստ եւ անգաւակ
ընտանիք մը որդեգրած էր զայն — գէթ
այսպէս էր տարածանքութիւնը, — բայց
երբ մէկ կողմէն սոսկում առնող անցեալի
մը սիւնուէթը, միացած օտար ժողովրդի
եւ անընտել գերակատարութեան դժուարին
գործին, աւելցնելով անոնց վրայ իր սը-
րունքներէ միոյն ճաթիլը, այնպէս որ ա-
թունքները վրայ նստած ժողովներու առաջ
ելլել ստիպուած էր, բոլոր ասոնք սկսած
էին անոր ջիգերուն վրայ իրենց վնասա-
կար ազդեցութիւնը ի գործ դնել: Եւ
Օրիորդ Մարտիկանեան բնական էր թէ չէր
կարող բնութեան դիմադրել եւ առաւել
կամ նուազ սկսած էր ցոյց տալ ջղազրգ-
ուութեան նշաններ: Իր կրած սաստիկ
տառապանքը կարող էր ջլատաւորել ուն-
առող կազմութիւն ունեցող ազգիկը:

Օրիորդին որդեգրող Ամերիկացիներ
յիմարացածի տեղ կը դնեն զինք եւ կը
ջանան սանաթօրիում մը կամ յիմարանոց
մը դնել: Բուական տառապանքէ վերջ
կը հասկնան թէ սրունքը կտրած է եւ
խնամել կակին: Նոյն իսկ թոյլ չեն տար
որ երթայ իր մօրեղբայրը առնայ ի Ֆը-
րէշո, ուր բժշկութեամբ կը պարագի
ան:

Լուս Անճէլոսի հովիւ Տէր Ատոմ Քա-
հանայ Միւնիքեան իսկոյն կը միջնորդէ եւ
կը պնդէ լսելով թէ ազգիկը ազգային վը-
տանգաւոր դէպքերէ անցնելէն յետոյ, են-
թակալ ըլլալով այս նոր կեանքին բազ-
մազրգ սովորութեան, սկսած է մի քիչ
ջղազրգիւ դառնալ, ոչ սանաթօրիումի եւ
ոչ ալ ալ յիմարանոցի պէտք կայ, եւ եւ
տիկինն կը խոտանանք խնամել զայն մեր
տան մէջ եւ կը վտառացնենք ձեզ թէ
քանի մը շարաթէն իր առողջութիւնը
պիտի գտնէ:

Տէր Ատոմ եւ իր երէցիկին վեց շարաթ
իրենց տան մէջ խնամելով զայն կը յա-
ջողին անոր առողջութիւնը ձեռք բերել:

Միւնիոյն ժամանակ անուանապէս որ-
դեգրողները կը մեկնին անոնց իրենց հո-
գեգաւակին: Եւ Ամերիկեան Հայ-Սու-
րիական յանձնախումբը, — իրազեկ աղ-
բիւրէ կիմանանք — կատանձնէ Օրիորդ
Մարտիկանեանի դատարարակութիւնը եւ
հոգատարութիւնը եւ կը գրկէ զայն Արե-
ւելեան նահանգներու վարժարաններէն
մին:

Ամերիկա տարօրինակութեանց աշխարհն
է. անշուշտ որդեգրողներ ալ բացառու-
թիւն չեն կրնար կազմել: Որդեգրութիւն
ալ իր տարօրինակութիւնը ունենալ պարտ
էր, միայն թէ այս պարագային «անհե-
թեթ» կառուելու աստիճան նեղացուցիչ
էր:

Օրիորդ Մարտիկանեան ընդհանուր Հա-
յութեան հարազատ գաւառն է, եւ Ամերի-
կահայութեան անկէ որդեգրող կամ
պաշտպան ըլլալու պարտականութիւնը:

Ընդհանուր Հայութիւնը, եւ ի մասնա-
ւորի Ամերիկահայութիւնը, քանի որ Օ-
րիորդը Ամերիկա կը գտնուի եւ հոս
մեծնալու ու յառաջանալու ակնկալու-
թիւնը կը տայ մեզ, պարտի աշխուրջ հոս
կել անոր վրայ եւ թոյլ չի տալ որ ունէ
բանի մը կարօտ լինի, որովհետեւ Օրիորդ
Մարտիկանեաններ, Շաքէներ, ամէն օր
չեն ծնիր: Մարտիկանեաններ, Շաքէներ
նման կանանց յոհողութիւններն են որ
Հայ ազգը, յայտն օտարաց, մեծ ու
զիւցաղնողի աղբ մը պատկերած են:

Օրիորդ Արշ. Մարտիկանեանի մայրը՝
ընդհանուր հայութիւնը, իսկ հայրը՝ Ամե-
րիկահայութիւնը պէտք է ըլլայ, տալով
անոր այնպիսի աշխուրջ եւ անկեղծ հոս-
կողութիւն մը որ պատիւ բերէ թէ՛ ընդ-
հանուր հայութեան եւ թէ՛ Ամերիկահայու-
թեան:

Գալով Տէր Ատոմ հօր նախաձեռնարկ
լինելուն եւ հայ հերոսութիւն իր խոնարհ
առաստաղին ներքեւ հիւրասիրելով անոր
խախտ առողջութիւնը ապաքինելու
փաթկոտութեան, այդ ոչ միայն աշխու-
րդ մ'է հեռատեսութեան եւ հայրենա-
սիրութեան, այլ եւ արժանի է ամէն ան-
կեղծ Հայու գնահատման:

ԵՐՈՒԱՆԴՈՒՆԷ

ՄԵՐ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Երբ Մարտիկան հայութիւններէն որ-
բախնամի տեղեկան մարմին մը կազ-
մելու համար խօսք ըլլայ, կառարկուի
թէ արդէն իրենց ամուսիններ այս
կամ այն անունով շարունակ դրամ
կուտան տղիկն պէտքերուն եւ թէ ա-
ւելորդ բան մը եղած պիտի ըլլար
հայութիւններէն պահանջել նորանոր
զոհողութիւններ:

Այդպէս չեն խորհիր տակայն ար-
տասահմանի միւս գաղութներուն
մէջ: Մենք կը տեսնենք որ Եգիպ-
տոս, Ամերիկա, Անգլիա, Կիպրոս եւ
այլն կան իրարմիմի, կարմիր խա-
չի, Հանգերձարանի եւ այլն հայութի-
ւեան համագործակցական միութիւն-
ներու որք ոգի ի բուն կաշխատին
կարելի եղածին շտի շատ եւ շատ
նպատակ հասցնելու տղիկն բազմա-
դիմի պէտքերուն: Կը կարծէք թէ
այն տեղեր ուր հայութիւններու հա-
մագործակցական միութիւններ կազմ-
ւած են, անոնց ամուսիններ դրամ
չեն տար կամ շատ քիչ կուտան:
Ճիշդ հակառակն է: Ամերիկայի հա-
յութիւնը առանց հաշուելու կը շա-
րունակէ նպատակները համաշխար-
հային պատերազմին սկիզբէն ի վեր
թէ՛ կամաւոր տալով եւ թէ՛ դրամով:
միայն վսեմ. Պոլսոս Նուար փաշայի
խնդրանքին վրայ 5 միլիոն ֆր. հաւ-
գանակեց վերջերս: Եգիպտոսի մէջ
«Հայրենիքի տուրք» անունով մե-
ծամեծ գումարներ արձանագրուե-
ցան եւ միլիոններ գոյացուցին: Իսկ
թուրք բռնակալութիւնէն կողոպ-
տուած Կ.պոլսոյ եւ իլլիւրի հայու-
թիւնը զինադադարի վաղորդային
չը տեսնուած ոգևորութեամբ կազ-
մակերպուեցան: Նոյնպէս Պուլկարա-
հայը: Անդին Մարտիկան շատ տեղի
փոքրամիւ գաղութի մը մէջ ի Մի-
լան՝ Կեսարացի վաճառական Տիւրի-
վեան եղբարք հանգանակութիւն մը
բանալով քանի մը հարիւր հազար
ֆրանկ գոյացուցին որուն 150.000ը
միայն իրենք Տիւրիվեան եղբարք
նուիրած են եւ տակէ զատ 30.000 ալ
Բաշեգործական Միութեան զրկած
են անմիջական պէտքերու զործած-
ւելու համար, մինչդեռ ի Մարտիկ
պատերազմի տեղադրութեան ամբողջ

չրթանին մէջ ձեռք չը բերուեցաւ նոյն իսկ միակ տակաւորականի մը զո. հոգով թեանը մօտեցող գումար մը. չունեցանք տեղիս բարեկեցիկներէն առատաձեռն մէջ ընող հայը որ կարենայիք իրմով պարծիլ: Միւս գաղութներուն նայելով որչափ ալ ուշացած ըլլանք Ուրբախնամի մը կազմութեան համար, տակաւին յուսալի է որ բարեկեցիկ հայ մը Ուրբախնամի հիմնադրամ մը յատկացընելով հիմը կը դնէ հայոհիներէ կազմուելիք որբախնամին՝ ազգասիր. լով թեան գործնական օրինակը տա. լով մեր միջավայրին մէջ:

Մարտի 11 Մ. ՏԵՐ ԱՅՄԱՆԱՍԵԱՆ

ՈՒՂԱԶԻԲ

Արմէնիայի անցեալ թուով «Տեղա. կան» բաժնին մէջ յիշատակուած Մարտի 11 հայ մատրան նորընտիր հոգաբարձութեան մէջ անդամի ա. նունը սխալմամբ գրուած էր Յովա. կիմ կարապետեան. պէտք է լինի Յակոբ Ս. կարապետեան:

ԽՈՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱԻ ՀԵՏ

Անցեալ չորեքշաբթի օր մայիս 7) վէրայի Գրիգորի Բալասի պատմա. կան շէնքին մէջ տեղի ունեցաւ խա. զաղութեան խորհրդաժողովի այն հանդիսաւոր և յիշատակելի նիստը որին ներկայ կը գտնուէին Գերմա. նիայի վեց պատուիրակները, ընդու. նելու համար Գերմանիայի հետ խա. զաղութեան նախնական պայմանա. գիրը:

Կէսօրէ վերջ ժամը 2½ին սկսան հաւաքուիլ Դաշնակից մեծ և փոքր ազգերի ներկայացուցիչները. Տ. Օր. լանսո և Սոնինս ևս ներկայ էին. Քիշ յետոյ երեք ինքնաշարժ կառքերով հասան Գերման վեց պատուիրակնե. բը որոնք են՝ կոմս Պրոխորով. Բան. ցո, բրոֆէսէօր Մէլչիօր, Տիարներ Կիէզպորգ, Լանտապէրկ, Լէնէր և Շիւքինկ. իրենց կընկերանային Ե. րեք Գերման թարգմաններ. Գերման պատուիրակների ներս մտած պահին հետաքրքրական շարժումներ յառաջ կուգան ամէն կողմ:

Ժամը ճիշդ 3ը 5 վայրկեան ան. ցած, Տ. Գլէմանսօ ժողովը բացուած կը հռչակէ և կարճ ու կտրուկ բա. նախօրինակմամբ մը խօսքը կուղղէ Գերման պատուիրակներին, յայտա. բարելով թէ ոչ ժամանակն է և ոչ տեղը աւելորդ խօսքերի, այլ հաշ. լեյարդարութեան ծանր պահն է:

Երկու գաղիացի սպայներ յաջոր. դարար Տ. Գլէմանսօ խօսքերը կը թարգմանեն, մին՝ անգլիերէնի, միւ. սը՝ գերմաներէնի: Այս միջոցին խա. զաղութեան խորհրդաժողովի ընդ. հանուր քարտուղար Տ. Տիւրապետկը յառաջանայ դէպի Գերման պատ. իրակները և անոնց առջև կը դնէ

խաղաղութեան դաշնագիրը պարու. նակող հաստ տետրակներ ֆրանսերէն և անգլիերէն հետեւեալ վերտառու. թեամբ «Conditions de la paix, Condi. tions of peace»:

Նախագահ Գլէմանսօ կը յայտա. բարէ թէ բերանացի վիճաբանու. թիւներ չպիտի լինին, այլ ամէն գի. տողութիւն գրաւոր պէտք է լինի. ապա խօսքը կուտայ Գերման պատ. իրակների պետ կոմս Պրոխորով. Բանցօր որ առաջուց պատրաստուած նօթագրութիւն մը իր առջև դնելով կսկսի ճառը Գերմաներէն լեզուով և երկու Գերման թարգմաններ յաջոր. դարար իր խօսքերը բառ առ բառ կը թարգմանեն ֆրանսերէնի և անգ. լիերէնի:

Գերման պատուիրակը իր ճառի մէջ չորսնար Գերմանիայի պարտու. թեան ծանրութիւնը, սակայն չմու. նար միանգամայն յայտարարել թէ այս պատերազմի ծագման պատաս. խանտուն և կուրի ձեւերին մէջ յան. ցաւորը միակ Գերմանիան ինք չէ եղած այլ ամէն ազգեր ալ իրենց բաժինն ունին ստոր մէջ:

«Առկէ գառ, կը շարունակէ Տ. Պրոխորով, այս խորհրդաժողովին մէջ ուր մենք մինակ ենք, առանց դաշնակցի, և սակայն բոլորովին ան. պաշտպան ալ չենք. մենք ունինք դաշնակից մը որ դուք իսկ մեզ տը. լիք. այդ իրաւունքն է որ մեզ երաշ. խաւորուած է խաղաղութեան սկզբուն. քին վրայ հիմնուած պայմանագրով. 1918 նոյեմբեր 5ին Գերման կառա. վարութիւնը առաջարկեց ընդունիլ Միացեալ Նահանգների նախագահին յայտարարած սկզբունքները իբրեւ հիմ հաշտութեան նոյն օր պետական քարտուղար Տ. Լանսինկ յայտարա. բեց որ Դաշնակից և միացած կա. ռավարութիւնները համաձայն էին այդ հիման վրայ:

Այս միջոցին Տ. Ուիլսոնը չեչտակի կը նայի թարգմաններին:

Այլ և այլ հարցերի շուրջ խօսելէ ետք Տ. Պրոխորով Բանցօ կը վեր. ջացնէ իր ճառը այս բառերով. «Մենք պիտի քննենք այս դաշնագիրը որ դուք մեզ յանձնեցիք բարեհաճու. թեամբ և այն յորով որ մենք մեր տեսակցութեան վերջնական եզրա. կայութեանը պիտի կրնանք ստու. բազրել»:

Ետոյ Տ. Գլէմանսօ նիստը փակ. ւած կը համարի և ժամը 4ին Գեր. ման պատուիրակները կը մեկնին Գերման թարգմաններով և լրագրի թղթակիցներով մէկտեղ:

15 օր պայմանաժամ տրուած է Գերման պատուիրակներին՝ հաշտու. թեան պայմանագիրը ուսումնասիրե. լու և գրաւոր պատասխան մը տալու համար:

Գործադրարար տեղը կը պակսի հաշտութեան պայմանագրին մանրա. մասնութիւնները տալու մեր ընթեր. ցաղներին. ուստի կարեւոր կէտերէ մի քանին միայն կը գնենք այստեղ համառօտաբար:

ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ազգերի ընկերակցութիւնը

Ազգաւոր. — Ազգերի ընկերակցու. թեան դաշինքը որ սահմանուած է տարածել գործակցութեան կապը ազգերի միջև և անոնց խաղաղու. թիւն և ապահովութիւն երաշխաւ. րել, հիմնուած է հետեւեալ սկզբունք. ների վրայ. ընդունիլ որոշ պարտա.ւորութիւններ պատերազմի չգիմե. լու համար, յայտնապէս ընդարձակել միջազգային յարաբերութիւնները հիմնուած արդարութեան և պատուի վրայ, միջազգային իրաւունքի պայ. մանագրութեան խիստ պահպանու. թիւն և խղճամիտ յարգանք դաշնա. գիւրներին:

Ռէնի ծախ եզրերը

Հատուած 3. — Գերմանիան չպիտի ունենայ և ոչ ալ պիտի չինէ ունեւորութիւն ոչ Ռէնի ծախ եզրերին վրայ և ոչ ալ եզրերէն առ նուազն մինչև 50 հազարամէդր. Այսպէս սահմանուած դօտին մէջ Գերմա. նիան ոչ մէկ զինուած ուժ պիտի պահէ, զինուորական ռազմավորման չպիտի ընէ և ոչ մէկ նիւթական գիւ. րութիւն գորակոչի պիտի ունենայ:

Այս յանձնառութիւններին բռնա. բարուժը պիտի նկատուի իբրեւ թըշ. նամական գործ մը ստորագրողներին դէմ:

Ազգաս — Լուէն

Հատուած 5. — Պայմանագիր եղող տէրութիւնները բարոյական պար. տաւորութիւն մը կը համարին դար. մանի այն անիրաւութիւնը որ Գեր. մանիան 1871ին ըրաւ թէ՛ Ֆրան. սաի իրաւունքին և թէ՛ Սլոնա Լու. ռէնի ժողովուրդների կամքին դէմ որոնք բաժնուեցան իրենց մայր հայրենիքէն, հակառակ Պրոտօի ժողովին մէջ անոնց ներկայացուցիչ. ների հանդիսաւոր բողոքին: Ըստ այնմ, 1871ին Ֆրանսաէն իրաւած հողամասերը վերահաստատուած են ֆրանսական տիրապետութեան ներ. քե 1918 նոյեմբեր 11էն ի վեր Գեր. մանիան Ֆրանսային պիտի յանձնէ այս հողամասերի վերաբերեալ բո. լոր վարչական փաստաթուղթերը և գիւնատուները:

Ձեքօ — Սլովակ պետութիւն

Հատուած 7. — Գերմանիան կը ճանչնայ ամբողջական անկախութիւ. նը այս պետութեան, անոր մէջ հաշ. լելով Բարբաթների հարաւակողմը գտնուող Բիթէնների ինքնավար հողամասը: Այն կընդունի այս պե. տութեան համար Դաշնակիցների կողմէ դժուած սահմանագիծերը, Ձեքօսլովակ. հողամասերին վրայ հաստատուած Գերման իրաւաւոր. թիւնները կը փոխանցուին չէքօսլո. վագ ազգութեան:

Թիւրքիա եւ Պուլկարիա

4րդ մաս, հատուած 7. — Գերմա. նիան յանձն կառնէ ընդունիլ այն ա. մէն կարգադրութիւնները որ դաշ. նակից և ընկերակցած պետութիւն.

ները պիտի ընեն Թիւրքիայի և Պուլկարիայի հետ այն իրաւունքներին նկատմամբ որոնք Գերմանիան և իր. մէ կախում ունեցողներ կրնային ու. նենալ ուզել Թիւրքիայի և Պուլկա. րիայի մէջ և որոնք ներկայ դաշնա. գրի տրամադրութիւններին մէջ չեն յիշուած:

Պատերազմի պատասխանատունը

Կիյոս Բ. հրապարակաւ կամարա. տանուի իբրեւ գերագոյն յանցաւոր միջազգային բարոյականի և դաշնա. գիւրների նուիրական հեղինակու. թեան դէմ: Այն պիտի դատուի մաս. նաւոր ատեանի մը առջև, կազմուած 5 գաղաւորներէ որոնք պիտի նշա. նակուին գլխաւոր պետութիւնների կողմէ: Պիտի խնդրուի Հօլանտաէն որ յանձնէ զայն: Պատերազմի օրէնք. ներին և սովորութիւններին դէմ մե. զանչած լինելու ամբաստանութեան տակ գտնուողները պիտի դատուին դաշնակից կամ ընկերակցած տէրու. թիւնների զինուորական ատեաննե. րին առջև: Գերմանիան պարտաւո. րութիւն կը ստանձնէ յանձնելու ամ. բաստանեալները:

Վնասների հատուցում

Գերմանիան կը ճանչնայ իր պա. տասխանատուութիւնը դաշնակիցներ. րի և իրենց ընկերակցիչների կրած բոլոր կորուստներին և ֆեաներին համար: Այն կը պարտաւորի հատու. ցանել աշխարհական (civil) ժողու. վարդներին իր պատճառած վնաս. ները թէ՛ անոնց անձին և թէ ա. նոնց ստացուածքին, և վճարել այդ. պիտիներին յատկացուած թոշակները և ամսավճարները. ինչպէս նաև Դաշ. նակիցների կողմէ Պէլժիկին արուած կանխիկ գրամը: Միջդաշնակցային յանձնախումբ մը 1921 մայիս 1էն առաջ Գերմանիային պիտի ծանօ. թացնէ իր վճարելիք հատուցումնե. րի դումարը ևայլն, ևայլն:

ԴԵՊԻ ԽՈՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Աւստրիական կառավարութեան հրաւեր եղած լինելով իր վաղօր պատուիրակներ զրկել խաղաղութեան գաշնագրի կնքուե. րուն համար, Պատուիրակութիւնը որին կը նախագահէ Պետական քարտուղար Բէնէր, մայիս 12ին համարայ ելած է Վիէննաէն և այսօր կը հասնի Սէն-Ճէր. մէն-ան 1էյ (Վէրսայի չրջանակներէ մին) ուր խաղաղութեան խորհրդաժողովի կող. մէն իրին պիտի ներկայացուի Աւստրեւ. Հունգարիայի վերաբերեալ մտանաւոր դաշ. նագիրը:

Գալով Թիւրքիային և Պուլկարիային, կրուր թէ անոնք ալ հրաւիրուած են իրենց պատուիրակներ զրկելու մայիս 12էն յետոյ, որի թուականը դեռ չէ հա. զորդուած մամուլին:

— Թէև նախագահ Ռիւլըն Միացեալ. Նահանգների գոնկրէն մասնաւորապէս հրաւիրած է մայիս 19ին նիստ ընելու, բայց կը կարծուի որ ինք չպիտի մեկնէ Փարիզէն յունիս 1էն առաջ որպէսզի ինք ալ անձամբ ստորագրէ խաղաղութեան դաշնագրին:

— Գերմանական Պատուիրակութիւնը հակառակորդների ծրագրի մը կը պատ.

բաստէ խորհրդաժողովին զրկելու համար. մինչդեռ ժամանակ գերման թերթերն և կառավարական շրջանակները կը յայտարարեն թէ իրենց առաջարկուած դաշնագրի պայմանները չափազանց խիստ են և անգործադրելի եթէ նոյն իսկ ուզեն ստորագրել: Բայց ատենք միայն աղմուկներ են կարելի եղածին չափ պայմաններէ մեղմացումներ ստանալու համար. անտարակուսելի է որ իրենք ալ համոզուած են թէ Դաշնագիրը մերժելը կատարեալ կործանման պիտի առաջնորդէ Գերմանիան: Պրիստորֆ-Բանցօի վերջերս Տ. Գլէմանսօնի գրած երկու նամակները և ստացած պատասխանները ցոյց կուտան արդէն որ խորհրդաժողովը հաստատուն կը մնայ իր որոշումներէ վրայ և եթէ պայմանաժամը որ կը լրանայ մայիս 22ին, հասած ատեն զերման պատուիրակները ընդունած չլինին ստորագրել դաշնագրին, հաւանօրէն վերջնագիր մը պիտի զրկուի իրենց և անմիջապէս զօրծնական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին որոնք որոշած է արդէն խորհրդաժողովը:

ԹԻԻՐԲԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աթէնքի քաղաքները, Կ.պօլսէն ստացած հեռագիրներէ վրայ յենով, կիմացընեն թէ Թալէաթ փաշան ձերբակալուեր է: Լոնտոնէն մայիս 11ին Փարիզ հաղորդած այս հեռագրական կարճ լուրի մէջ նշանակուած չեն ձերբակալութեան մասնաւոր մանրամասները:

— Թիւրք կառավարութիւնը հրամանադիր մը հանեց որով քրիստոնէայիները զինուորական ծառայութենէ ազատ կը հրաժարակէ:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Réflexions sur les origines des races en Turquie et leurs incompatibilités. Pour convaincre les juges qui doivent décider de la question d'Orient. Par Y. A. Dervichian, O. B. E., Consul de Belgique, représentant des veuves, des orphelins et des rescapés arméniens auprès de la Délégation arménienne à Paris. Lausanne. Imprimerie Réunies. 1919.

(Պատրաի պէլժական հիպատոս և փարիզ գումարուած Հայկական համագումարի անդամներէն Տ. Երւանդ Տէրվիշեան որ Լոզան կը գտնուի այժմ, գրած է մեծադիր 10 երեսներէ բաղկացած այս գրքովը և զրկած է յատկապէս խաղաղութեան խորհրդաժողովի անդամներէն: Թիւրքերի և իրենց հպատակ քրիստոնէայ ազգերի հոգեբանական ըմբռնումներին վրայ ամփոփ ուսում. նասիրութիւն մը ներկայացնելով, փաստերով կապացուցանէ թէ նիւթապաշտ կամ հոգեպաշտ տարբեր սկզբունքներէ առաջնորդուող այդ տարբեր անկարող են իրար հետ հաշտ ապրելու և թէ զարբեր ընթացքը հաստատուած է որ Թիւրքը անընդունակ է կառավարելու քրիստոնէայ ազգութիւնները. նոյն իսկ անընդունակ է ինքզինք կառավարելու եւրոպական քաղաքակրթութեան սկզբունքներով, որչափ ալ

առերևութապէս պտոր հակամէտ ցոյց տայ զինքն):

Les plus belles chansons de Djivani, le grand poète populaire arménien. Traduction précédée d'une notice biographique par Archag Tchobanian. Paris. Editions Ernest-Leroux, 28, rue Bonaparte. 1919. Prix: 2 fr. 50.

(Թարգմանութիւն մը լաւ լինելու համար պէտք է երկու լեզուներին ալ, թէ՛ բնագրի լեզուին և թէ՛ թարգմանուած լեզուին, լաւ հմուտ լինեն ունենալ, Եւ ասոր համար է որ Տ. Ա. Չօպանեանի Ֆրանսերէնէ հայերէն և հայերէնէ Ֆրանսերէն թարգմանաբար երկասիրած գիրքերը ընդհանրապէս հաւատարմաբար կը ներկայացնեն բնագրին գեղեցկութիւնները: Ասոր հետ մէկ տեղ նշանակութեան արժանի է նաև թէ անուանի բանաստեղծ մ'է որ յանձն առած է անուանի հայ աշուղի մը զգացումները թարգմանաբար ներկայացնել այս գրքի մէջ:

Տ. Ա. Չօպանեան գրքին սկիզբը գրած է աշուղ Ճիւանիի (բուն ա. նունը՝ Սերովբէ Լեւոնեան) կենսագրականը և անոր երգերի վրայ համառօտ ուսումնասիրութիւն մը:

Փարիզի Հայ Մշակութային Ընկերութիւնը հրատարակած է այս գրքովը որ կը պարունակէ աշուղ Ճիւանիի ոտանաւոր բանաստեղծութիւններէն 26 հատ: Ատենք ցոյց կուտան Եւրոպացիներին թէ հայ ժողովուրդը ի նշախի ազգասիրական և ազատասիրական զգացումներ կը տածէ որոնք կարտայայտուին ու կը տարածուին իր աշուղների երգերով ալ:

Ստանալու համար գիմը հրատարակիչ գրաւաճառի վերոգրեալ հասցէին: Գիմն է 2 ֆրանկ և 50 սանդղիմ: Գույշէ ուժանց շատ սուղ երեւի 46 երեսներէ բաղկացած այս գրք քոյկի գինը, բայց պէտք է գիտնալ որ հրատարակչական գործը շատ ծանրացած է այժմ և գիրքերի գիները բարձրացած, տպագրական աշխատանքների և նիւթերի գիները բազմապատկուած լինելով):

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԸ

Ամերիկա վերադարձած բլլալուս համար կիւնդրեմ իմ ծանօթներէս և բարեկամներէս յետ այսու թղթակցիլ իմ նոր հասցէիս:

Յարգանք
Արտաշէս ՀԱՅԵԱՆ
1300 South Ruby Street
West Philadelphia Pa.
(Etats Unis d'Amérique)

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻՆ

Սիվրիհիսարցի Դաւիթ Դաւիթեան գորդաւաճառ, նախ Ամերիկա բլլալ կը կարծուէր ու հիմա ՊՈՐՏՈ Բլլալը լսուած է: Անոր հասցէի մասին որոշ տեղեկութիւն ունեցողները թող հաճին հետեւեալ հասցէին իմացնել:

Caporal M. Balian
Légion Arménienne
2me Bon., 4me Cie.
Adana (Cilicie)

Հալէպի Ամերիկեան Կարմիր Խաչի տեսուչը կը խնդրէ մենէ իմացնել որ Օր. Ժողէֆին Ալեքսադրեան Սուազցի որ այժմ Հալէպի Ահարոնեան որբանոցին մէջ կը գտնուի, կուզէ իմանալ հասցէները նազարէթ և Սննա Ալեքսանդրեանների ինչպէս նաև Գրիգոր Կալիկեանի, կը փափաքի ստանալ նամակ և նաև նիւթական օգնութիւն, եթէ կարելի է:

Մուշի Գիւրա. Մէյտան գիւղացի խաչիկ Յովհաննէսեան, որ Մարտէլ կը գտնուի այժմ, կը փնտռէ իր հայրը Յովհաննէս (Օվոյ) խաչիկեան և իր գերդաստանէն ու ազգականներէն ողջ մնացած ուրիշ անդամներ: Անոնց մասին ոեւ լուր ունեցողները թող հաճին իմացնել Արմէնիաի խմբագրութեան միջոցով:

ՀԱՅ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ԲԱՐԳ ՓՈՍԴԱՆԵՐ

Խաչիկի Հայ Ուսանողական Միութիւնը գեղեցիկ գաղափարն ունեցած է հայ անուանի գործիչներէ պատկերներով քարդ-փոսդալներ հրապարակ հանելու որպէսզի ժողովուրդը զանոնք աւելի յաճախ իր աչքի և մտքի առջև ունենայ:

Հետեւեալ գործիչների պատկերներով տպուած քարդ փոսդալները կարելի է ստանալ նաև Արմէնիաի գրասենեակէն. 1. Խորիմեան Հայրիկ. 2. Պետրոս Աղամեան. 3. Դանիէլ վարուժան. 4. Աստու Եարճանեան (Սիւրմանթօ) և 5. Դաւիթ Դաւիթեան (Յուլիակահար):

Մարտէլի մէջ կը ծախուի 20 սանդղիմ. Մարտէլէ դուրս կը զըրկուի փոստի ծախքը հաշուելով, 25 սանդղիմ:

ԾԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

Արմէնիաի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտէլէն դուրս զրկելու ճանապարհածախքը զնոցին վրայ է. ուստի հաշիւ գիւրութեան համար կը նշանակենք թէ՛ Մարտէլի մէջ ծախուելու գինները և թէ՛ փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գինները (Այս վերջինները փակագծի մէջ զրուած ենք նաև): Արժէքը կանխիկ շտապուած գիրք չըրկուի: Արձանագրուած (re-

commandé-registered) ծրարով ստանալու գործերը պէտք է 25 սանդղիմ աւելի զըրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քիւնէն աւելի պէտք չէ կշռէ:

Հ. Ս. Երեմեան. — Գեղեցիկ (Գրական պատմութիւն). 1915:

(Հայ գրական պատմութիւնը այս ընդարձակ գործին մէջ ուսումնասիրուած է գեղարուեստական տեսակետով: Այս ոճով քննադատական գիրք մը առաջին անգամն է որ լոյս կը տեսնէ մեր մէջ:

Հռչակաւոր Գեղեցիկները հիմնադրիր հրատարակչին այս նոյն գործը գրաւիչ դարձած է նաև իր գեղատեսիլ նկարներով, բազմաթիւ կենդանագիրներով եւ զանազան գեղարուեստական հրաշալիքներով ընդօրինակութիւններով որոցմէ՛ ումանք ոչ միայն իրենց գեղեցկութեան հրապուով կը զայլեցունեն, այլ եւ հայրենաշունչ իշխաններ արթնցունելով կողեւորեն: Գեղեցիկը գեղեցիկ է արդարեւ: Անոր մէջ գրիչն ու վրձինը միաստեղ աշխատած են միտքը կրթելու, քննադատական ոգին արթնցնելու եւ գեղարուեստական ճաշակը զարգացնելու: Հ. Ս. Երեմեան իր քննադատութիւններով մասամբ կատարած է հայ գրական պատմութեան նկատմամբ եւ այն ինչ որ իբօլիդ Դէն (Hirpolyte Taine) անգլիական գրականութեան պատմութեան նկատմամբ:

Գեղեցիկը, հարկւաւոր գեղատիպ պատկերներով զարդարուած, որոնցմէ շատեր առանձին թղթերի վրայ տպուած եւ մի քանիսն գունագեղ են, կրնայ նաև հետաքրքրաշարժ եւ հրապուովիչ գեղեցիկ զարդ մը հանդիսանալ հայ տուներէ հիւրասրահներէ սեղանին վրայ:

Չայեցով զըքին ստուարութեան եւ նրբագիծ բազմաթիւ նկարներին որոնք հրատարակութեան ծախքերը կը շատցունեն, նշանակուած է թեթեւ գին մը): Սլոմեան գին 9 ֆր. (10 ֆր.):

Կ. ՊՈԼԻՍ (Գեղատիպ հրատարակութիւն մ'է որ կը պարունակէ Հ. Ս. Երեմեանի յուշերն ու տպագրութիւնները, 1909-1912ին գրուած: Զարդարուած է 120ի մօտ պատկերներով որոնք կը ներկայացունեն պօլսական տեսարաններ, շէնքեր, հայ ու օտարազգի անձեր և այլն: Կ. պօլսի իր քնական գեղեցկութիւններով և ինչ ինչ հրաշալի շէնքերով աշխարհի չքնադագեղ մէկ վայրը համարուած լինելով, շատ հետաքրքրաշարժ կը լինի անուշտ Կ. պօլսի ընթերցումը, մանաւանդ որ քիչ առնենք գուցէ ատենց հետքերը միայն մնացած պիտի լինին: Գինն է 7 ֆր. և 50 (8 ֆր.):

Գործնական Գեղականութիւն Ֆրանսերէն լեզուի Անի ոճով. 7րդ տպագր. յաւելումներով. 1910: Ա. մաս 2 ֆր. և 40 (ճնարկելով. 2 ֆր. և 60 սանդղիմ):

Նոյն Բ մաս 1 ֆր. և 60 սանդղիմ. (ճ. 1 ֆր. և 70 սանդղիմ):

Գանձարեան — Բազմաթիւ Գաղղիերէն-Հայերէն Տառերէն Հայատառ. ճոխացած Բ. տպագրութիւն. 1912: Մանրատառ երկերէն 1238 երեսներէ բաղկացած ստուար գործ մը: Ֆրանսերէն իւրաքանչիւր բառի հնչումը հայերէն տառերով ալ զըրկուած է: Գին 8 ֆր. և 50 սանդղիմ: Մարտէլէ դուրս՝ ճանապարհածախքով 9 ֆր. և 75 սանդղիմ: Յանձնարարուած (recommandé) ծրարով 10 ֆր.:

ՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ս ՓՈՔՓՈՒԹԱԼՆԱՆ
Ս ԱՐՍԵՅԻ

Հայերէն ճապարան Մ. Փոքրոգայեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi